

לפי מילות פתח האות.

מה שכתבתי כאן מעין חיקון ולטווש וגם חיקוני לשון,
גם לא סרצתי כל מה שיש לאמר בכוחות ונפש.

(בענין צניעות בושא ופריצות וחוצפה)
דאמרי ליה. ר' זלמן. ר' יצחק.

שלשה ענינים הם, אשר אע"פ שיש להם שייכות זל"ז אינם קשורים זל"ז ממש, וכל אחד מהם יש לו הלכות והנהגות משלו, ואלה הם א) הרהורי דגברי ב) צניעותא [ופריצותא] דנשי ג) ההלכה של והיה מתקד קדוש, אשר חז"ל קבלו שאסור לאמר דבר שבקדושה כשרואה. והנה שלשתם תלויים בהא דמחשבת האדם אינו במעלה כפי שהי' צריך להיות וחבת הזכר לנקבה, אע"פ שהבורא ב"ה עצמו ברא אותו ורצונו שיהיה, מ"מ למעשה תמיד מעורב בו רצונות השפלות של האדם עצמו, אשר אינם נעלות אלא שפלות הם, ואין לערבם בדברים קדושים, כשלעצמו. באופן שאפ' מצות יבום, אשר מברכים עליו אשר קדשנו, אסור לקיים בבית שיש בו ספר תורה. ומסתבר לי מוכא דקודם חטא אדם הראשון לא הי' בזה פסולת כלל, והקב"ה דבר אתו כשהיה ערום ממש, והוא פשוט.

וההלכה של ולא יראה בך ערו' מוגדרת הוא, בין לחזמרא בין לקולא, כדלק', משא"כ שני הענינים האחרים, הרהור לאותו דבר, (ואע"פ שכתבתי "דגברי", שייך גם בנשים, אלא שלאין ערך יותר שכיח אצל גברים, אשר כל דגדוג כבר מהרהרים) ואפ' אם אינן עבירה במובן ההלכתי, כגון שמהרהר אחרי אשתו המהורה, חסרון קדושה הוא, אשר יש לאדם (בתיאוריה בין איש בין אשה) להשתדל לכוון זה, כש"כ קדושים תהיו, ואם הוא בהרהור עריות יש בו לא תעשה של לא תתרו, ואם רק הרהור, אפ' לא לעבירה, יש בו משום ונשמרת. [מאמר מוסגר: ואם מוני המצוות היו מונים ונשמרת במנין המצוות היתי סבור ששייך דוקא בזכרים, שלא לבא לידי טומאה, ומאחר שהרמב"ם והחינוך לא כתבו כן, שמשמע שכוונת הגמ' היא שיש להיות קדוש בכל הענינים, אשר בזכרים ההעדר מזה גורם טומאה בלילה, אבל לא זה האיסור, אלא האיסור הוא עצם העדר הקדושה, ודבר זה שייך גם בנקיבות. ומסתבר לי שגם נקיבות אסורות להסתכל בבהמות כשמתעסקים זע"ז וכו', אלא שהדבר בולט יותר אצל זכרים מאצל נקיבות, אשר ממבע הדברים אינם נוטות כ"כ להרהורים טמאים.] אלא שהשאיפה לקדושה דרגות דרגות יש בה, והקב"ה אינו דורש אותו דבר מכל אדם ומה שמותר לאדם אחד, "עבירה" היא בשביל אדם אחר, וכמו הכוונה הרביעית בדברי הראב"ד הידועים. ועוד, הגמ' במס' מו"ק, דבעבדותי' מרוד אינו מביא לידי הרהור, ושרי, מגלה לנו הדבר הפשוט, שאינם הלכות מוגדרות, אלא שאסור להיות טמא, ואסור למאא את עצמו (או עצמה) בהרהורים טמאים, כל אחד כדי מדרגתו, אלא שגם בזה יש "מינימום" מסוים, אשר לעבור על זה כבר נכנס בהלכה, ואיני צריך לפרט.

והנה לגבי ההלכה הזאת, אדם שגורם לאדם אחר להרהר, כמו שהגדרתי לאיסור, הרי הוא עובר בלפני עור, ואם מכשיל הרבה אנשים אינו רק לפני עור הלכתי כמו מושיט כוס יין לנזיר, אלא לפני עור על כל מצב היהדות. כי כשנזיר שותה יין, יש בידו עבירה. אבל כשכלל ישראל יורד מקדושתו ע"י ענינים אלה, חמור לאין ערוך מחיוב המלקות של הנזיר, והדברים פשוטים, אלא שד"כ בג"א נמנעים מלחשוב בבחירות ולכן כתבתי, לחומרת הדבר. ואם רבים הם המכשילים (או המכשילות) הדבר מתרבה לא רק בכפילות ואינו דומה יחיד וכו', כידוע. ובענין זה הדבר מורגש לכל אחת ואחת.

והענין הב' צניעותא (ופריצותא) דנשי. האמת היא שגם אצל זכרים הענין שייך, ע"י סי' ג' בשו"ע, וכן בס' ב' ובס' ר"מ, אלא שמחמת מה שכתבתי למעלה, שיותר דרך גבר להרהר באשה מאיפכא, גלוי וכד' אצל אשה יותר פריצות מאצל זכרים. כי "פריצות" נמדד בכמה הוא נגא, והנגא הוא כמה האדם בהמה ולא אדם, בין ישירות בין ע"י מה שגורם אצל אחר. ר"ל אשה שגורמת לאיש להיות בהמה יותר פרוצה מאשה שאינה מתלבשת בחדרי חדרים, אע"פ שגם זה חסרון צניעות היא, כמו"ש בס' ב' ואפי' בחדרי חדרים, יותר חמור אצל אשה מאצל איש, כי המצב של גלוי יותר מגונה אצל אשה כי הוא עלול להביא לדי הרהור. ולא שתלוי בזה, כי צניעות היא ענין בעצמו, אפי' בס' ג', דהיינו שיש לאדם להסתיר פסולתו ככל האפשרי, אלא שזה עושה הפסולת יותר מגונה, וכנ"ל.

(ויש עוד ענין של צניעות, שאינו קשור ישירות למה שאני כותב, כמו ששאל לא רצה לגלות על ענין המלוכה, והוא משום שיסוד של יסוד של הענין הוא "מי אני כלפי אחרים וכלפי הקב"ה", והקב"ה ברא נש מבעי של בוש לזה, אשר פריצות וחוצפה הם ההפך לזה, ומה שאנחנו דגים כאן אינו אלא פרט בזה. אמנם פרט חשוב וגדול ורחב, אבל לא היסוד. ולא כתבתי כאן כי אם לפרש כוונת הנמ' לגבי שאלו, מה שייך לצניעות).

ומחמת מה שכתבתי למעלה שעצם הדבר שדרך זכרים להרהר אחרי נקיבות מהוה סבה להחשב לנגאי ולחסרון צניעות, כל דבר אשר גורם לכך חסרון צניעות הוא, כי ע"ז מבליט מציאותה וגורם להרהור אחרית, ודבר זה יש לו שתי תוצאות האחד, שכל מה שמושך להרהור יותר ישיר הוא יותר פרוץ, ומטעם זה אשה שהולכת בשוק בלי רדיד (כלשון הגמרא), דהיינו שהולכת כמו בבית, אדם הרואה אותה ירגיש את עצמו אצלה בבית, על המשתמע מכך, ואם תלך בחלוק, ירגיש א"ע עוד יותר קרוב, וכן הלאה, ומחמת זה הדבר הזה פריצות הוא. ולא שצריכים שני כסויים ברחוב, כש"כ חכם אחד מחכמי זמנינו, אלא שצריכה בגד שאינו בגד ביתי אלא מלבוש "מלובש". התוצאה השניה ממה שכתבתי למעלה היא שדבר הרגיל באותו מדינה, אינו מבליט אחת שעושה כן, ומחמת זה ישנם דברים התלויים במנהג המקום, והוא דבר פשוט. אלא שגובה יש גבול, כי ישנם דברים אשר הם לפי שקול הדעת גורמים הרהור בכל מקום, וחץ מהאיסור שכתבתי למעלה, מהווה חסרון של צניעות בכל מקום. ואין לי צורך לפרט, כי הדברים מובנים.

ואני צריך להוסיף, אע"פ שאינו שייך כל כך לענינינו, שכל דבר שתלוי ב"מדות" ובכוחות נפש של האדם ואינו מוכר בהלכה, אינו הלכה. דהיינו "רחום", "צנוע", "פרוש", וכן הלאה, היסוד יסוד תורני הוא ומחייב

לגבי הענין השלישי, דהיינו האיסור לאמר דבר שבקדושה בנוכחות גלוי ערוה, הדבר מוגדר בין לקולא בין לחומרא, דהיינו אם יש (למשל) תמונה של גלוי ערוה, אפי' דבר הגורם הרהור ממש, אין איסור לקרא ק"ש. אסור להרהר, וממילא אסור להביט, אבל אין איסור לאמר דבר שבקדושה, וכן לחומרא, אפי' אדם קדוש כר' יוחנן דלא מסתפי מציצ הרע אסור, כי כן הדין מוגדר. ואע"פ שיש דעות בראשונים שטפח באשה ערוה אסור דרבנן הוא, ומשום הרהור, זה לא משנה, כי למעשה אסרו כמו ערוה, אפי' אם אינו מהרהר, ותמונה מזה אינו בכלל זה, אפי' אם מהרהר. אע"פ שאסור להרהר, והדבר מבואר בגמ', דבאצבע קטנה אסור להסתכל לשם הנאה, ואעפ"כ מותר לקרוא ק"ש.

יי קבלה: כנסת נחל הכפר
 כח חזק כח
 א יימיה קר ונא
 נחל עזרה כח
 נחל עזרה ונחל
 הנחל קדש סוף
 של סוף ונחל עזרה
 מ יי ונחל
 סוף חזק ונחל
 של ונחל חזק
 של סוף ונחל חזק

משום מגרה הזכרים ולא משום פרצה בחומת הדת אם תילך בפ"ג, כמו שנהגו בנות ישראל שנמצאות שם, אפי' במקרה, אפי' דעתה לחזור, אלא שבוה ייתכן ומסתבר שיהיה בו הענין של צניעות עצמית, שכתבתי שאפי' בחדרי חדרים יש ענין של בושה וצניעות, ויהיה מקום שתרגיש לא טוב, ואם כן, היא תצטרך להחמיר. אבל אם היא תבלוט, וכל העם יסתכלו בה כי היא שונה מכולם, יהיה עליה לוותר על הצניעות האחת לטובת הצניעות האחרת, והוא דבר המסור לשקול הדעת.

היוצא מזה שפאה נכרית בזמנינו ממש כמו שאר בגדים הוא, ואם מגרה, או כוונתה לגרות, פריצות הוא, ואין לי צורך לפרט, לא לגבי פאות ולא לגבי בגדים, כי עצם הפרוט פריצות היא. ואם אינה מגרה, וגם אין כוונתה לגרות, אי אפשר לאמר לא שהוא פריצות ולא שהוא לפני עור של הרהור ולא משום והי' מחנך קדוש.

ומה שבדורות שקדמו לנו, בהתחלת הפרצה שתקו להם, מסתמא המצב אצל נשי ישראל הי' ירוד שאם היו יוצאים נגד זה בחרב ובחנית היו כאלה שהיו מתדרדרים יותר ויותר. ואנחנו בדורינו איננו יוכלים לדון על הסבות ה"פוליטיות" שהיו להם, כי אינם ידועים לנו, ואפי' אם נראה לנו שלא היו צריכים לעשות כן, הם הכירו מצב דורם על בוריו, והחליטו מה שהחליטו, והדבר לאט לאט התפשט עד שנעשה ממש נחלת הרבים, כמו בדורות האחרונים, והתצאות למעשה כמו שכתבתי. והנלע"ד כתבתי, אלא שאין בזה משום תעמולה ללכת דווקא בפ"ג אלא להסביר מה שנראה לי להחזיר על פי הדין.

עד כאן.

אבאן ואלין ליו ליקן אמת צדיק פאור, והיוו היתר אלה זארי.
תכלית האדם והמסתעף

קבלתי מכתבך, והייתי כותב לפי מה שנראה לי שצריכים להגיב. מקודם אכתוב כמה כללים, שייתכן שלא הכל נוגע לך, מ"מ אינני נמנע מלכתוב, גם מחמת שאולי כן תהיה לך תועלת ממה שאני כותב וגם מחמת שלמות הענינים.

א. ההגדרה של טוב או רע בעיני היהדות אינה כפי שיש דתות אחרות, נעים לבן-אדם או לא נעים. יש לכוון זה ויש לכוון זה. ישנם פילוסופיות בעולם שעיקר "טוב" הוא מה שנעים לאדם לאנושות לצבור, ו"רע" הוא ההיפך מזה. ישנם פילוסופיות בעולם בדיוק הפוך שכל מה שנעים לאדם הוא ממילא פסול ורע וכל מה שיותר בלתי-בלתי נעים לאדם מסתמא יותר טוב. לא זה נכון ולא זה נכון. ההגדרה של "טוב" ו"רע" הוא "מועיל לתועלת שהקב"ה רצה" או בהיפוך לזה, והרצון של האדם אינו פונקציה כלל, (חוץ מסבות צדדיות לפעמים כדלקמן). ישנם מצבים שעבודת השם נעימה מאד לחך האדם, בשר צלי בליל פסח טעים מאד. נכון שאין לאדם להתכוון לכך להנאתו, אבל ח"ו לאדם להמנע מזה מחמת הנאתו. והדבר אינו רק בהלכה כמו אכילת בשר הפסח שהוא דין גמור, אלא גם בעבודת השם